

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till godkännande av avtalet om ersättande av fiskestadgan i bilagan till avtalet med Norge om fisket i Tana älvs vattendrag med en ny fiskestadga samt lag om ändring av lagen om sättande i kraft och tillämpning av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i avtalet med Norge om fisket i Tana älvs vattendrag

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till godkännande av avtalet om ersättande av fiskestadgan i bilagan till avtalet med Norge om fisket i Tana älvs vattendrag med en ny fiskestadga samt lag om ändring av lagen om sättande i kraft och tillämpning av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i avtalet med Norge om fisket i Tana älvs vattendrag (RP 9/2024 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 12/2024 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Tapio Hakaste, jord- och skogsbruksministeriet
- sakkunnig Sari Järvelä, jord- och skogsbruksministeriet
- enhetschef Corinna Tammenmaa, justitieministeriet
- juristsekreterare, närings- och miljöfrågor Sarita Kämäräinen, sametinget
- forskningsprofessor Jaakko Erkinaro, Naturresursinstitutet
- organisationsexpert Mikko Malin, Centralförbundet för Fiskerihushållning
- fiskerichef Jermi Tertsunen, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland
- ordförande Raimo Hekkanen, Nuorgamin osakaskunta
- vice ordförande, Outakoski delägarlag Riitta Orti-Berg, Outakosken osakaskunta
- ordförande Hans Pieski, Utsjoen kirkonkylän osakaskunta
- ordförande Juuso Lukkari, Vetsikon osakaskunta
- styrelseordförande, DI Veikko Rintamäki, Tenon kiinteistönomistajat ry
- fiskeriexpert Petter Nissén, Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf
- författare Tero Ronkainen.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- miljöministeriet
- Utsjoki kommun
- vice ordförande Sauli Sarre, Vetsikon osakaskunta
- Tana älvs fiskeriområde
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Vattenområdesägarnas förbund VEALO rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner ett avtal om ersättande av den fiskestadga som finns som bilaga till avtalet med Norge om fisket i Tana älvs vattendrag med en ny fiskestadga.

Syftet med fiskestadgan är att anpassa bestämmelserna om fiske så att de motsvarar nuläget när det gäller fiskbestånden i Tana älvs vattendrag och den övriga verksamhetsmiljön. I praktiken innebär det att man försöker återställa de försvagade laxbestånden i Tana älvs vattendrag så att det är möjligt att uppnå de fastställda förvaltningsmålen i framtiden. Samtidigt har man strävat efter att hitta möjligheter för den samiska fiskekulturen kring Tana älv att fortleva under den period som kräver mycket kraftiga begränsningar av fisket. I fiskestadgan har man även reagerat på spridningen av främmande arter och fiskebestämmelser om fångst av puckellax har fogats till stadgan.

Ett centralt mål med fiskestadgan är att öka antalet lekmogen fisk som kommer åt att leka, så att återhämtningen av laxbestånden kommer igång. Målet när laxfisket öppnas är att hitta de minst skadliga alternativen inom fiskesäsongen så att fisket kan öppnas så snart som möjligt med hänsyn till laxbeståndens tillstånd.

Samtidigt har det till fiskestadgan fogats en möjlighet att bevilja undantag från bestämmelserna i fiskestadgan för undervisningsfiske och kulturevenemang samt ett tillstånd för deltagande, vars innehavare kan delta i fiske med nätredskap tillsammans med en innehavare av ett allmänt fiske-tillstånd för lokala fiskare. På det här sättet strävar man efter att göra det möjligt för den samiska fiskekulturen i Tana älvs vattendrag att leva vidare och att överföra kunskap som anknyter till fisket under den nödvändiga återhämtningsperioden för laxbestånden. När det gäller fisketurismen har det till fiskestadgan fogats ett tillstånd avsett för turister för fiske av andra arter än lax samt i anslutning till detta också fastställts specifika fiskeplatser för fiske av havsöring, med hjälp av vilka det är möjligt att förlänga turisternas fiskesäsong.

Fiskestadgan innehåller bestämmelser om bland annat fisketillstånd och tillståndskvoter, tillåtna fångstredskap, fisketider, fredningsdagar, områden där fiske är förbjudet, fångstredskapens tekniska egenskaper samt ordnandet av laxfisket med beaktande av förändringarna i laxbeståndens tillstånd.

Fiskestadgan träder i kraft den första dagen i följande månad efter det att parterna har meddelat varandra på diplomatisk väg att de krav som i enlighet med statsförfattningen ställs för att stadgan ska kunna träda i kraft har uppfyllts.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

I propositionen ingår ett förslag till lag om ändring av lagen om sättande i kraft och tillämpning av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i avtalet med Norge om fisket i Tana älvs vattendrag. Den föreslagna lagen avses träda i kraft samtidigt som avtalet träder i kraft, vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Målet är att avtalet träder i kraft senast den 1 maj 2024 då den nuvarande fiskestadgan upphör att gälla.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Avtalet om fisket i Tana älvs vattendrag och den nya fiskestadgan

Tana älv är vid sidan av Torne älv den viktigaste laxälven i Finland och en av de främsta förökningsälvarna för atlantlax. Tana älv utgör också riksgräns mellan Finland och Norge. Gränsen löper längs älvens djupfåra. I vattendraget finns cirka 30 genetiskt differentierade laxstammar som anpassat sig till de olika biflödena. Ungefär sextio kilometer av Tana älvs nedre lopp ligger helt och hållet på norska sidan, där älven utmynnar i Ishavet via Tanafjorden. Cirka två tredjedelar av Tana älvs vattendrag ligger på norska sidan av gränsen. Finlands och Norges gemensamma reglering av laxfisket har långa traditioner eftersom den första gemensamma fiskestadgan med fiskebegränsningar utfärdades redan 1873. Det nuvarande fiskeavtalet och den därtill anslutna fiskestadgan trädde i kraft 2017.

Den tidsbegränsade fiskestadgan med fiskebestämmelser utgör en väsentlig del av fiskeavtalet mellan Finland och Norge. Syftet med fiskestadgan är enligt dess 1 § att främja en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar användning och förvaltning av fiskbestånden i Tana älv i enlighet med målen i fiskeavtalet mellan Finland och Norge samt att främja samernas rättigheter som ursprungsfolk och lokala kulturtraditioner. Fiskestadgan innehåller bestämmelser om bland annat fisketillstånd och tillståndskvoter, tillåtna fångstredskap, fisketider, fredningsdagar, områden där fiske är förbjudet, fångstredskapens tekniska egenskaper samt ordnandet av laxfisket med beaktande av förändringarna i laxbeståndens tillstånd.

Enligt artikel 5.2 i fiskeavtalet skulle giltighetstiden för den gällande fiskestadgan ha löpt ut redan i början av maj 2022. Fiskestadgans giltighetstid förlängdes dock med två år fram till maj 2024 genom notväxling mellan Finland och Norge 2022. Jord- och skogsbruksutskottet ansåg i sitt betänkande att det var nödvändigt att fiskestadgan fortsatte att gälla för att man inte skulle ha hamnat i en situation utan gemensamt överenskomna förfaranden och metoder för att ingripa mot försämringen av laxbestånden (JsUB 20/2021 rd — RP 219/2021 rd).

Förhandlingarna mellan Finlands och Norges delegationer om en översyn av fiskestadgan inleddes redan i juni 2020. Under förhandlingarna har man dock varit tvungen att hålla pauser, framför allt i anknytning till försämringen av laxbeståndens tillstånd i Tana älv. Sakkunniga har vid utfrågningen i jord- och skogsbruksutskottet framfört kritik mot förhandlingarna med Norge och ansett att Norge borde ha ställt strängare krav om kustfisket av lax och regleringen av fiskodlingen. Utskottet betonar att förhandlingarna har handlat om en gränsälv mellan två stater och om utnyttjande av den naturresurs som lever där.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att det också ligger i Finlands intresse att avtala med Norge om fisket i Tana älv, eftersom Norge råder över älvens nedre lopp och två tredjedelar av älven. Avtalet möjliggör också fiske från båt oberoende av riksgränsen i Tana älvs vattendrag. Om avtalet om att ersätta fiskestadgan med en ny fiskestadga inte godkänns i Finland, uppkommer enligt jord- och skogsbruksministeriets bedömning sannolikt en situation där fisket i Tana älv regleras i båda länderna genom egna, nationella författningar. Man kan inte till alla delar förutse vilka konsekvenser detta skulle få för fiskbestånden, ordnandet av fisket och fiskemöjligheterna. Det är därför viktigt att fortsätta samarbetet med Norge särskilt för att främja åtgärder som förbättrar havsbeståndens tillstånd.

Laxbeståndens tillstånd i Tana älvs vattendrag

I propositionen konstateras det att det centrala målet med den nya fiskestadgan är att återställa de försvagade laxbestånden i Tana älvs vattendrag. Utgångspunkten för fiskestadgan mellan Finland och Norge har förändrats väsentligt jämfört med 2017, då den stadga som nu gäller trädde i kraft. Redan då kunde man konstatera att laxfångsten hade minskat klart under de dryga tio föregående åren. Betydande problem med överlevnaden i havet hos unglaxar framkom dock först 2019 och efter det har allt färre laxar återvänt från sin tillväxtvandring till Tana älvs vattendrag. På grund av försvagade laxbestånd har man varit tvungen att förbjuda laxfiske i Tana älvs vattendrag 2021—2023. År 2021 baserade sig förbudet mot laxfiske i Finland på statsrådets förordning om tidsbegränsat förbud mot laxfiske i Tana älvs vattendrag, medan riksdagen åren 2022 och 2023 godkände temporära lagar om förbud mot laxfisket.

Stigningsvandringarna mellan 2019 och 2023 i Nordatlanten och även i Tana älvs vattendrag var exceptionellt svaga. Enligt den bedömning av laxbeståndens tillstånd som gjorts av Finlands och Norges gemensamma grupp för uppföljning och forskning om laxbestånden i Tana älv år 2023 har laxbeståndens tillstånd inte förbättrats jämfört med året innan. För laxbestånden i Tana älvs vattendrag har förvaltningsmålet fastställts till 75 procents sannolikhet för att målet för lekbeståndet har uppnåtts under de senaste fyra åren. Målet för lekbeståndet grundar sig på tanken att laxbeståndets yngelproduktion är beroende av antalet lekande fiskar och att varje älv har sin egen potential för yngelproduktion. Enligt forskningsrapporten från 2023 var antalet laxar som återvänder från havet i nästan alla laxbestånd så litet att det redan i det skedet understeg det förvaltningsmål som beskriver en hållbar yngelproduktion, och något överskott för fiske fanns inte.

Norge har på eget initiativ grundat ett omfattande förbudsområde för laxfiske längs den norska kusten inom fyra kommuner. Förbudsområdet är beläget på båda sidor om Tana älvs mynning och det är 185 km brett i östvästlig riktning. Laxfiske i Nordatlanten är också förbjudet utanför 12 sjömil på öppna havet enligt konventionen från Organisationen för bevarande av laxbestånden i Nordatlanten, som undertecknades 1984. Försämringen av laxbestånden verkar ha samband med miljöfaktorer, närmast laxens överlevnad, när unglax (smolt) simmar från älven till havsmiljön. Förändringarna i havsområdet beror sannolikt på klimatförändringen, men den exakta orsaken är oklar. Den ökade förekomsten av puckellax i Barents hav kan enligt de bedömningar som framförts till utskottet ha samband med samma fenomen.

Puckellax är ursprungligen en vandringsfisk från norra Stilla havet som planterades ut av ryssarna under den senare hälften av 1900-talet i både Östersjön och Nordatlanten. Enligt propositionen

Betänkande JsUB 3/2024 rd

nen började den explosionsartade utvidgningen av puckellaxens utbredningsområde i Nordatlanten 2017. Då mångdubblades också mängden puckellax som steg upp i Tana älv från några hundra till cirka 5 000 laxar. Puckellaxens vandring tar alltid två år och år 2023 uppskattades det att cirka 170 000 puckellaxar stiger upp i Tana älv under udda år. Detta har gett upphov till stor oro över artens inverkan på den ursprungliga vattennaturen, fiskarterna och fiskeförhållandena i området.

Åtgärderna för att stoppa klimatförändringen har med tanke på förbättringen av laxbeståndens tillstånd i Tana älvs vattendrag effekt med så lång fördröjning att regleringen av fisket är det enda användbara sättet att påverka laxbeståndens tillstånd. Den positiva inverkan som förbuden mot laxfiske och begränsningarna av fisket 2021—2023 haft på laxbestånden i Tana älvs vattendrag framgår tydligt av uppföljningsrapporterna. Antalet lekmogna laxar före leksäsongen har ökat betydligt jämfört med fisket enligt fiskestadgan från 2017, då hälften av de laxar som steg upp i älven fiskades. Effekterna märks särskilt i vattendragens övre flöden. Den genomsnittliga livscykeln för lax i Tana älvs vattendrag är dock cirka sju år, vilket innebär att effekterna av det förbud mot laxfiske som infördes 2021 syns som att avkomman till lekmogen fisk som stigit upp i vattendraget delvis återvänder till Tana älv först 2028.

Fiskets särdrag i Tana älvs vattendrag

Ett särdrag i området för Tana älvs vattendrag är enligt propositionen att laxfisket är mångsidigt. I likhet med Näätämöjoki är det i Tana älvs vattendrag tillåtet att använda stående fångstredskap, eftersom de utgör en väsentlig del av den samiska fångstkulturen. Traditionella fångstmetoder som fiske med pata, laxnät och drivgarn är fortfarande viktiga. På annat håll i världen är det på några få undantag när inte tillåtet att använda nätreddskap vid fiske i laxälvar. Fiske med spö och konstgjort bete har likaså långa anor i Tana älvs vattendrag. Enligt propositionen avviker laxfångsterna med olika fiskemetoder från varandra i Finland och Norge. I Norge är användningen av traditionella nätreddskap mer omfattande. Efter 2017 togs laxfångsterna i hela Tana älvs avrinningsområde i Norge till 52 procent via nätfiske och i Finland till 44 procent. På motsvarande sätt togs i Norge 38 procent av fångsten med spöfiske och i Finland 56 procent.

I Naturresursinstitutets rapport om de samhällseliga konsekvenserna av förbudet mot laxfiske vid Tana älvs vattendrag och uppföljningen av dessa (Tenojoen lohenkalastuskiellon yhteiskunnalliset vaikutukset ja niiden seuranta), som publicerades 2022, redogörs för konsekvenserna av förbudet mot laxfiske 2021. Tana älvs vattendrag ligger inom Utsjoki och Enare kommuner. Undersökningen visade att fiskeförbudet har haft betydande negativa konsekvenser för den övergripande välfärden i det lokala samhället. Lax och laxfiske utgör en central del av lokalbefolkningens liv, och hela den kultur som samerna i älv dalen lever på bygger på detta. När det gäller de ekonomiska konsekvenserna av förbudet mot laxfiske kan det för det första lyftas fram att fiskeförbudet 2021 medförde en inkomstförlust på cirka 4,1 miljoner euro jämfört med fisket enligt 2017 års fiskestadga. När det inte har varit möjligt att sälja tillstånd för fisketurism för laxfiske, har värdet av försäljningen av fisketillstånd i Tana älvs vattendrag sjunkit till under en tiondel från cirka 600 000 euro till 20 000—40 000 euro. Jord- och skogsbruksutskottet anser att de samhällseliga konsekvenserna av förbudet mot laxfiske är ytterst oroväckande och anser att uppföljningen av konsekvenserna bör fortsätta och metoderna för att lindra konsekvenserna utredas.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

Fiskerättigheter och fiskargrupper enligt definitionen i fiskestadgan

Rätten att fiska på den finska sidan av Tana älv tillkommer i enlighet med grundregeln i 5 § i lagen om fiske vattenområdets ägare, men man kan också ha rätt att fiska på grundval av urminnes hävd eller på grundval av fiskeförmåner erkända i anläggningshandlingarna för en lägenhet, dvs fiskeförmåner enligt särskilda grunder såsom avses i 6 § i lagen om fiske. I propositionen konstateras det att 35 procent av de fiskerättigheter som grundar sig på ägande av vattenområdet i älvdalarna vid Tana älv, beräknat utifrån andelstalen, hör till dem som är fast bosatta i älvdalarna. Utöver det har odelade lägenheter i flera ägares besittning 30 procent av fiskerättigheterna, och av dessa innehas en stor del av ägare som är bosatta i älvdalarna. Personer som bor någon annanstans har 25 procent av andelarna. Staten och olika sammanslutningar har resterande 10 procent.

Tana älvdal hör till samernas hembygdsområde och majoriteten av invånarna vid älven är samer. I området finns det således många innehavare av fiskerättigheter som är samer. Dessutom har grundlagsutskottet i sitt utlåtande till jord- och skogsbruksutskottet med hänvisning till sin tidigare utlåtandepaxis ansett att den traditionella fiskerätt som åtminstone kan jämföras med hävdvunna rättigheter och som tillkommer kommuninvånare som inte äger mark och som får en betydande del av sin försörjning av naturnäringar, närmast samer, är en förmån med förmögenhetsvärde som omfattas av egendomsskydd (GrUU 12/2024 rd).

Bestämmelserna i fiskeavtalet och fiskestadgan för Tana älvs vattendrag baserar sig på den så kallade principen om bosättningsort, vilket syns i bestämmelserna om fiskargrupper, fisketillståndskategorier och fördelning av fisketillstånd. Bestämmelserna om olika fiskargrupper på gränssälvssträckningen finns i 3 § i fiskestadgan. I Finland delas personer som är berättigade till att köpa fisketillstånd in i fyra olika grupper. Till den första gruppen hör sådana innehavare av fiskerätt som avses i 4 § 1 mom. 10 punkten i lagen om fiske och som är fast bosatta i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag, till den andra gruppen sådana innehavare av fiskerätt som avses i 4 § 1 mom. 10 punkten i lagen om fiske och som är fast bosatta någon annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag, till den tredje gruppen personer som är fast bosatta i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag och till den fjärde hör personer som är fast bosatta någon annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag och som inte är sådana innehavare av fiskerätt som avses i 4 § 1 mom. 10 punkten i lagen om fiske. Till skillnad från Norge har Finland definierat fiskare som innehar fiskerätt men som inte bor i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag som en egen grupp.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande till jord- och skogsbruksutskottet ingående behandlat egendomsskyddet för den fiskerätt som ingår i äganderätten till vattenområden och de begränsningar som gäller fiskerättsinnehavarna. Tillämpningsområdet för grundlagens bestämmelse om egendomsskydd är inte bunden till en persons bosättningsort. Grundlagsutskottet godkände dock användningen av principen om bosättningsort i samband med behandlingen av fiskeavtalet från 2017 och den fiskestadga som hänför sig till det. En avgränsning som baserar sig på bosättningsort har ansetts vara ett fungerande sätt att skydda den lokala fiskekultur som anknyter till den samiska fiskartraditionen för de innehavare av fiskerätt som bor i älvdalarna i Tana älv.

Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande till jord- och skogsbruksutskottet att situationen med tanke på egendomsskyddet för de innehavare av fiskerätt som är bosatta någon annanstans inte kan anses vara helt problemfri. Enligt grundlagsutskottet bör jord- och skogsbruksutskottet

Betänkande JsUB 3/2024 rd

ytterligare granska om ställningen för fiskerättsinnehavare som bor någon annanstans kunde förbättras genom ikraftträdandelagen inom ramen för det som är möjligt enligt fiskestadgan. Jord- och skogsbruksutskottet har utfört den granskning som grundlagsutskottet förutsatt och föreslår utifrån granskningen ändringar i ikraftträdandelagen. Ändringarna beskrivs nedan i samband med behandlingen av de viktigaste ändringarna i fiskebestämmelserna samt i detaljmotiveringen.

Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar dessutom i fråga om fiskerättigheterna i Tana älvs vattendrag att det är viktigt att det finns aktuell information om fördelningen av fiskerättigheter som grundar sig på ägande när beslut om reglering av fisket fattas. Enligt regeringsprogrammet ska egendomsskyddet för innehavarna av fiskerätter som antecknats i fastighetsregistret stärkas. I den ikraftträdandelag som ingår i propositionen föreslås att det på motsvarande sätt som i den gällande lagen föreskrivs att Lantmäteriverket årligen ska uppdatera uppgifterna om fastigheterna med fiskerätt i området och fastighetsägarnas hemkommun för försäljning av fisketillstånd inom den särskilda fisketillståndskvoten. Utskottet anser att denna uppgift, som ska föreskrivas för Lantmäteriverket, för sin del stöder den ovannämnda skrivningen i regeringsprogrammet.

De viktigaste ändringarna i fiskebestämmelserna

Syftet med propositionen är att få bestämmelserna om fiske att motsvara nuläget i verksamhetsmiljön för Tana älvs vattendrag så att bestämmelser som är nödvändiga för återställandet av laxbestånden ingår i fiskestadgan. I fortsättningen behöver bestämmelser om fiske inte utfärdas årligen genom en separat lag, utan möjligheterna till laxfiske bedöms i den process som avses i artikel 6 i fiskeavtalet. Samtidigt föreslås nya möjligheter för den samiska fiskekulturen kring Tana älv att fortleva under den period som kräver mycket kraftiga begränsningar av fisket. I fiskestadgan har man även reagerat på spridningen av främmande arter och fiskebestämmelser om fångst av puckellax har lagts till i stadgan.

För laxbestånden i Tana älvs vattendrag har förvaltningsmålet fastställts till 75 procents sannolikhet för att målet för lekbeståndet har uppnåtts under de senaste fyra åren. Situationen i Tana älvs vattendrag är för närvarande mycket sämre än förvaltningsmålen, eftersom endast Utsjoki och Levajoki har bedömts vara bättre än den svagaste lägesklassen. Därför finns det i praktiken inte några biologiska grunder för att tillåta fiske. I den svagaste röda lägesklassen är sannolikheten för att lekbeståndsmålet ska nås mindre än 40 procent och det har inte funnits något överskott att fiska i laxbeståndet annat än sporadiskt. Sådana laxbestånd bör inte vara föremål för fiske förän deras tillstånd har förbättrats.

Utgångspunkten för den nya fiskestadgan för laxfisket är att varje vecka söka de minst skadliga alternativen inom fiskesäsongen. Denna bedömning ska göras på grundval av en forskningsrapport från föregående period. När laxbeståndens tillstånd möjliggör fiske, tillåts fiske stegvis. Definitionen av fiskargrupperna i såväl Finland som Norge förblir densamma som i den gällande fiskestadgan. I den första fasen ska laxfiske tillåtas för dem som bor på orten för att möjligheten att fiska lax ska gälla dem för vilka laxfisket är en integrerad del av det normala livet. När laxbeståndens tillstånd förbättras ytterligare och risken för överfiske minskar, tillåts fisket för fler. När mindre än 10 procent av de laxar som påträffas i huvudfåran hör till den sämsta lägesklassen, tillåts fiske också för innehavare av fiskerätt som inte är ortsbor och först därefter för turister när laxbestånden stärkts ytterligare.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

Enligt propositionen har det ansetts nödvändigt att reservera egna kvoter för innehavare av fiskerätt som inte är ortsbor för att de fiskebegränsningar som ingår i avtalet inte ska bli orimliga för innehavargruppen i fråga. Grundlagsutskottet noterar i sitt utlåtande att ställningen för innehavare av fiskerätt som är bosatta någon annanstans har stärkts på så sätt att de när omständigheterna blir bättre får fiska lax före fisketuristerna. Dessutom får icke-ortsbor som innehar fiskerätt vid riktat fiske av puckellax använda spö och konstgjort bete i stället för flugfiskeredskap. Dessutom får man även i sådana situationer där det i praktiken viktigaste fisket med tanke på fiskerättens sakinhåll, dvs. laxfisket, inte är tillåtet, fiska andra arter i större utsträckning än i den tidigare fiskestadgan.

Trots de ovan beskrivna ändringarna som stärker ställningen för fiskerättsinnehavare som bor någon annanstans har grundlagsutskottet uppmanat jord- och skogsbruksutskottet att ytterligare granska om ställningen för fiskerättsinnehavare som bor någon annanstans kunde förbättras genom ikraftträdandelagen inom ramen för det som är möjligt enligt fiskestadgan. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår på det sätt som beskrivs nedan i detaljmotiveringen att maximipriset för tillstånd för innehavare av fiskerätt som är icke-ortsbor sänks så att det är lägre än priset för ett spöfisketillstånd för lokala fiskare. Dessutom föreslår jord- och skogsbruksutskottet att den nedre gräns för äganderätten som i den gällande lagen ställs för att innehavare av fiskerätt som är icke-ortsbor ska kunna utöva fiskerätt slopas till den del det är fråga om det första tillståndsdygnet för laxfiske eller fiske av andra arter. Utskottet anser att det till denna del inte längre är motiverat att avgränsa vilka innehavare av fiskerätt som har rätt att fiska utifrån storleken på ägarandelen.

Tryggande av den samiska fiskekulturen i Tana älvs vattendrag

Laxfisket i Tana älvs vattendrag fyller en central funktion i den älvsamiska kulturen. Laxfisket betyder mycket mer för samerna än bara fiske. Fisket är en viktig del av de sociala strukturerna i de älvsamiska samhällena, de mellanmännsliga relationerna, de gemensamma aktiviteterna och existensen. Det har också ett starkt samband med berättandet av erfarenheter och historier. Laxen i Tana älvs vattendrag har genom tiderna varit en viktig del av kosten och utkomsten för samerna i området. I området finns det dock inte sådana kommersiella fiskare som avses i lagen om fiske, utan fisket är av betydelse för näringen genom den turism som anknyter till det. För samerna är laxfisket framför allt en del av identiteten och överföringen av den älvsamiska kulturen och den traditionella kunskap som bygger på berättartraditionen från generation till generation.

Till fiskestadgan har det fogats en möjlighet att bevilja undantag från bestämmelserna i fiskestadgan för undervisningsfiske och kulturevenemang samt ett tillstånd för deltagande, vars innehavare kan delta i fiske med nätredskap tillsammans med en innehavare av ett allmänt fisketillstånd för lokala fiskare. På det här sättet strävar man efter att göra det möjligt för den samiska fiskekulturen i Tana älvs vattendrag att leva vidare, att bevara och överföra kunskap som anknyter till fisket under den nödvändiga fleråriga återhämtningsperioden för laxbestånden. I fortsättningen är det också möjligt att kombinera alla typer av fisketillstånd med ett fisketillstånd för barn för personer under 18 år.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande till jord- och skogsbruksutskottet är de föreslagna ändringarna i fiskestadgan av betydelse med tanke på regleringens proportionalitet. Grundlagsutskottet framhåller att lagstiftningen också i samband med bestämmelser om miljöansvar bör trygga sam-

Betänkande JsUB 3/2024 rd

ernas rätt att som urfolk bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att laxbeståndens återhämtning för närvarande kräver en begränsning av fisket för alla fiskargrupper på grund av att laxbestånden försämrats. De nya möjligheter som föreslås i fiskestadgan för att bevara den samiska fiskekulturen är viktiga för att bevara kulturen utöver den period som kräver mycket kraftiga fiskebegränsningar.

I ikraftträdandelagen i propositionen föreskrivs att Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland (NTM-centralen) är den behöriga myndighet som avses i paragraferna i fiskestadgan. NTM-centralen har således också befogenhet enligt 40 § att i enskilda fall bevilja en organisation dispens från bestämmelserna i fiskestadgan för undervisningsfiske eller kulturevenemang. I propositionen konstateras det att man inte i förväg kan bedöma hur många ansökningar för undervisningsfiske eller kulturevenemang som kommer in med stöd av dispens enligt 40 § i fiskestadgan och inte heller det extra arbete som den nya regleringen medför för NTM-centralen i Lappland.

NTM-centralen i Lappland har i sitt yttrande ansett att förfarandet för beviljande av dispens kan förbättras genom bestämmelser om en tidsfrist för ansökan om dispens. Tidsfristen gör det möjligt att i förväg bedöma den fiskebelastning som uppstår när myndigheten är medveten om totalantalet projekt när den fattar beslut om vilka tillstånd som ska beviljas. Då är det också i praktiken möjligt för myndigheten att behandla sökandena lika eftersom alla ansökningar behandlas samtidigt. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår på det sätt som beskrivs nedan i detaljmotiveringen att en bestämmelse om bemyndigande att utfärda förordning för fastställandet av en tidsfrist för dispensförfarandet fogas till ikraftträdandelagen.

Avslutningsvis

Som utskottet konstaterar i början av betänkandet är det med tanke på laxbestånden i såväl Finland som Tana älvs vattendrag viktigt att man kommer överens om fisket i Tana älv genom ett fiskeavtal mellan Norge och Finland och genom en ny fiskestadga. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande till jord- och skogsbruksutskottet upprepat sina tidigare ställningstaganden om att jord- och skogsbruksutskottet bör utreda möjligheterna att skydda och återuppliva laxbeståndet genom åtgärder som i mindre grad ingriper i samernas rättigheter enligt 17 § 3 mom. i grundlagen och som inte äventyrar regleringens syften. Likaså anser grundlagsutskottet att man bör utreda möjligheterna att vidta åtgärder för att skydda och återuppliva laxbeståndet på ett sätt som ingriper i egendomsskyddet i mindre grad utan att regleringens syften äventyras. Nedan i detaljmotiveringen beskrivs närmare de ändringar som utskottet till denna del föreslår i ikraftträdandelagen för att grundlagsutskottets utlåtande ska beaktas. I detta skede är det enligt utskottet inte möjligt att göra mer omfattande ändringar.

Grundlagsutskottet har dessutom riktat statsrådets uppmärksamhet mot att konsekvenserna av fiskeförbuden och de kraftiga fiskebegränsningarna bör följas noggrant och eventuella missförhållanden åtgärdas. Också jord- och skogsbruksutskottet anser att den föreslagna fiskestadgan är problematisk till många delar. Kritik har ur flera olika synvinklar riktats mot graderingen av laxfisket. Graderingen har inte ansetts behandla innehavarna av fiskerätt lika. Graderingen av laxfisket har i detta avseende kritiserats av företrädare för både innehavare av fiskerätt som inte bor på orten, turistföretag i området och fisketurister. Å andra sidan har det ansetts att bestämmelserna om gradering av fisket är mycket komplicerade och att det därför är svårt att förutse deras conse-

Betänkande JsUB 3/2024 rd

kvenser. Jord- och skogsbruksutskottet anser i likhet med grundlagsutskottet att det är viktigt att konsekvenserna av den nya fiskestadgan följs noggrant och att eventuella missförhållanden åtgärdas antingen genom att ikraftträdandelagen ändras eller vid behov genom att förhandlingar om ändring av fiskestadgan inleds med Norge (*Utskottets förslag till uttalanden 1 och 2*).

DETALJMOTIVERING

3§. Behöriga myndigheter enligt fiskestadgan. I 40 § i fiskestadgan föreskrivs om möjligheten att i enskilda fall bevilja dispens från bestämmelserna i fiskestadgan. I den nya fiskestadgan kompletteras paragrafen med en bestämmelse om den behöriga myndighetens befogenhet att bevilja dispens för undervisnings- eller kulturbaserat laxfiske. Syftet med detta är att göra det möjligt att upprätthålla den kunskap som anknyter till den samiska fiskekulturen och överföra den till nästa generation också när laxfiske inte annars är tillåtet på grund av laxbeståndens tillstånd. Minst en innehavare av fiskerätt som är bosatt på orten ska enligt bestämmelsen delta i fisket. Dispens kan beviljas organisationer, vilket ger olika officiella eller inofficiella sammanslutningar, såsom fiskeriområdet, delägarlaget eller byalaget, möjlighet att ansöka om dispens. Enligt 3 § 2 mom. i den föreslagna ikraftträdandelagen är närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland behörig myndighet i ärenden som gäller dispenser enligt 40 § i fiskestadgan. Enligt 4 mom. i samma paragraf ska närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland begära utlåtande av fiskeriområdet i Tana älv innan dispens beviljas. I detaljmotiveringen till paragrafen konstateras det att avsikten är att utlåtandet ska ge den som fattar beslut tilläggsinformation om projektens egenskaper. Syftet är då att de lämpligaste projekten vid behov kan väljas bland ansökningarna i det fall att alla sökande, av orsaker som hänför sig till skyddet av laxbestånden, inte kan beviljas dispens. I de yttrandena som utskottet fått har det framförts att det är motiverat att sätta ut en tidsfrist för ansökan om dispens för att den tidsmässiga behandlingen av ansökningarna hos myndigheten ska kunna begränsas och koncentreras. Jord- och skogsbruksutskottet anser att en tidsfrist är motiverad och föreslår att paragrafen kompletteras med ett nytt 5 mom. där det föreskrivs att jord- och skogsbruksministeriet genom förordning får utfärda bestämmelser om en tidsfrist för ansökan om dispens. Tidsfristen gör det möjligt att på förhand bedöma den fiskebelastning som dispensererna medför eftersom myndigheten och det fiskeriområde som lämnar utlåtandet har vetskap om antalet projekt. Dessutom möjliggör tidsfristen likabehandling av de sökande när dispens beviljas. Det är dock inte motiverat att föreskriva om tidsfristen direkt i lag, eftersom det är fråga om ett nytt förfarande och erfarenheterna av dispensförfarandet kan påvisa att tidsfristen behöver ändras.

10§. Prissättningen av fisketillstånd. Paragrafen gäller prissättningen av de fisketillstånd som avses i 7 § i fiskestadgan. Utgångspunkten i propositionen har varit att priset på ett obligatoriskt fisketillstånd inte får vara orimligt högt för dem som innehar fiskerätt. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande ansett att jord- och skogsbruksutskottet ytterligare bör granska om ställningen för fiskerättsinnehavare som bor någon annanstans kunde förbättras genom ikraftträdandelagen inom ramen för det som är möjligt enligt fiskestadgan. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår i anslutning till detta att det maximipris för tillstånd för innehavare av fiskerätt som bor någon annanstans och som föreslås i 10 § 1 mom. 3 punkten sänks från föreslagna 150 till 40 euro. Då är maximipriset för tillstånd för innehavare av fiskerätt som är bosatta någon annanstans lägre än priset för ett spöfisketillstånd för lokala fiskare.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

12§. Fisketillstånd för sådana innehavare av fiskerätt som är fast bosatta annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag. Enligt fiskestadgan kan av de i 8 § 1 mom. avsedda tillstånd för fiske från strand och tillstånd för fiske från båt som säljs i Finland och av de i 8 § 2 mom. avsedda tillstånd för fiske av andra arter som säljs i Finland en kvot på högst en tredjedel reserveras för innehavare av fiskerätt som är fast bosatta någon annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag. I den föreslagna 12 § fastställs kvoterna för dessa fisketillstånd till en tredjedel av de uppställda kvoterna, vilket förenklar förfarandet jämfört med tidigare praxis. För utövande av fiskerätt för en icke-ortsbo som innehar fiskerätt fastställs i enlighet med 4 och 5 mom. i den gällande lagen andelstalet 0,5 som nedre gräns för ägarandelen. Med andelstal avses fastighetens ägarandel av det samfällda vattenområdets fiskerätt. Avsikten med att fastställa ett tröskelvärde för andelstalet har varit att avgränsa antalet personer som har rätt att fiska så att det inte är möjligt att fiska med en mycket liten ägarandel. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande ansett att jord- och skogsbruksutskottet ytterligare bör granska om ställningen för fiskerättsinnehavare som bor någon annanstans kunde förbättras genom ikraftträdandlagen inom ramen för det som är möjligt enligt fiskestadgan. Därför föreslår jord- och skogsbruksutskottet att tröskelvärdet 0,5 för andelstalet slopas helt och hållet under det första tillståndsdygnet i fråga om tillstånd för laxfiske och tillstånd för fiske av andra arter. Det föreslås således att 4 och 5 mom. omformuleras så att hänvisningarna till tröskelvärdet 0,5 stryks i dem till övriga delar än i fråga om de tillståndsdygn som följer på det första tillståndsdygnet som berättigar till laxfiske. En motsvarande ändring föreslås också i 15 § på det sätt som beskrivs nedan. Dessutom föreslås en teknisk korrigering i 8 mom., eftersom hänvisningen i 8 mom. till påvisande av ägarandel är avsedd att gälla 7 mom. och inte 5 mom.

15§. Registrering av båtar. Paragrafen gäller båtägarens skyldighet att registrera båten innan den får användas för fiske på gränsälvssträckningen. I 3 mom. föreskrivs det om rätten för innehavare av fiskerätt som är fast bosatta någon annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag att registrera en båt per fastighet. En förutsättning för registrering är enligt den gällande lagen att fastighetens andelstal av ett gemensamt vattenområde inom gränsälvsområdet är 0,5 eller att det till fastigheten hör ett privat vattenområde av motsvarande storlek. På motsvarande sätt som beskrivs ovan i fråga om 12 § 4 och 5 mom. föreslås det att tröskelvärdet 0,5 slopas. Enligt utskottets förslag är en förutsättning för registrering att det till fastigheten hör en andel av ett gemensamt vattenområde inom gränsälvsområdet eller att ett motsvarande privat vattenområde hör till fastigheten. Utskottet konstaterar att de som enligt denna paragraf har rätt att registrera båten också kan använda båten för fiske enligt fisketillståndet i Tana älv.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner avtalet i proposition RP 9/2024 rd.

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 9/2024 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner två uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om sättande i kraft och tillämpning av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i avtalet med Norge om fisket i Tana älvs vattendrag

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om sättande i kraft och tillämpning av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i avtalet med Norge om fisket i Tana älvs vattendrag (176/2017) 2 § 1 mom., 3 och 4 §, 6 § 2 mom., 7 § 2 och 3 mom., 8—12 och 14 § **samt 15 § 3 mom.**, av dem 7 § 2 mom. sådant det lyder i lag 97/2019, 8 och 12 § sådana de lyder i lag 322/2022, 10 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 232/2018 och 322/2022 och 14 § sådan den lyder i lagarna 322/2018 och 382/2019, samt

fogas till 1 § ett nytt 2 mom., till 2 § nya 3 och 4 mom. och till lagen en ny 5 a § som följer:

1 §

Ikraftträdande

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Oslo den 22 december 2023 ingångna avtalet om ersättande av den fiskestadga som finns som bilaga till det avtal som avses i 1 mom. med en ny fiskestadga gäller som lag sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Avtal om avvikelse från bestämmelserna i fiskestadgan

Jord- och skogsbruksministeriet ingår med Norges regering eller den myndighet som utsetts av Norges regering ett avtal om avvikelse från ett i artiklarna 6 och 7 avsett fiskeavtal om bestämmelserna i fiskestadgan samt ett protokoll om uppfyllande av förutsättningarna enligt fiskestadgan för de på förhand överenskomna regleringsåtgärder som avses i artikel 5. Bestämmelser om skyldigheten att förhandla med sametinget vid ingående av avtal finns i sametingslagen (974/1995).

Beslut om kvoter för i 4 och 5 § i fiskestadgan avsett laxfiske och tillåtande av laxfiske fattas årligen i enlighet med artikel 6 och 7 i avtalet.

Fiskeriområdet i Tana älv företräder lokala innehavare av fiskerätt genom att delta i det i artikel 6 och 7 i avtalet avsedda utvärderingsarbete som gäller kvoter för laxfiske och bestämmelser som avviker från fiskestadgan.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

3 §

Behöriga myndigheter enligt fiskestadgan

Jord- och skogsbruksministeriet är den behöriga myndighet som avses i 5 § i fiskestadgan.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland är den behöriga myndighet som avses i 8, 10, 19, 33, 37, 39 och 40 § i fiskestadgan.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland är den behöriga myndighet som avses i 35 § i fiskestadgan. I de projekt som avses i 3 mom. i den paragrafen är dock jord- och skogsbruksministeriet den behöriga myndigheten.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland ska begära utlåtande av fiskeriområdet i Tana älv innan dispens enligt 40 § i fiskestadgan beviljas för undervisningsfiske eller kulturevenemang.

Bestämmelser om tidsfristen för ansökan om dispens enligt 40 § i fiskestadgan får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

4 §

Myndighet som svarar för bekämpning av fisksjukdomar

Livsmedelsverket är den behöriga myndighet som avses i artikel 15.7 i avtalet.

5 a §

Arbetsgruppen för förvaltning av laxbestånden i Tana älv

Jord- och skogsbruksministeriet avtalar med Norges behöriga myndighet om innehållet i uppdraget för arbetsgruppen för förvaltning av laxbestånden i Tana älv och utser myndigheternas företrädare i gruppen samt utser på framställning av fiskeriområdet i Tana älv företrädare för innehavare av fiskerätt. Arbetsgruppen för förvaltning av laxbestånden i Tana älv deltar i beredningen av den förvaltningsplan som avses i artikel 4 i avtalet samt i den årliga utvärderingen av de bestämmelser som avviker från fiskestadgan i enlighet med artikel 6 i avtalet.

6 §

Utarbetande och fastställande av en förvaltningsplan

Naturresursinstitutet ska bereda planen i samarbete med Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland samt med fiskeriområdet i Tana älv.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

7 §

Fångstregister

Utöver de uppgifter som avses i 33 § i fiskestadgan ska även fiskarens namn och kontaktuppgifter samt använd typ av fisketillstånd föras in i fångstregistret. Uppgifterna i registret ska användas för de ändamål som nämns i artikel 13.2 i avtalet. Trots sekretessbestämmelserna får uppgifter i fångstregistret lämnas ut till myndigheter utanför Finland för att fullgöra internationella förpliktelser som är bindande för Finland och anknyter till förvaltningen och skyddet av fiskresurserna. Trots sekretessbestämmelserna får uppgifter även lämnas ut till fisketillsynsmyndigheterna för tillsynsändamål och till fiskerimyndigheterna för planering av förvaltningen av fiskresurserna. Personuppgifter i registret ska gallras ut fem år från utgången av det år då den berörda personen gjorde sin senaste fångstanmälan. Bestämmelser om sekretessen för personuppgifter och utlämnande av uppgifter finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och om annan behandling av personuppgifter i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) och i dataskyddslagen (1050/2018). På behandling av personuppgifter tillämpas dock inte artikel 18.1 a eller 18.1 b i den nämnda förordningen.

Skyldigheten att rapportera uppgifter om fångst enligt 33 § i fiskestadgan ska också iakttas inom den laxförande del av Tana älvs vattendrag som avses i artikel 2.2 i avtalet. Närmare bestämmelser om förfarandet vid fångstanmälan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §

Ordnanandet av försäljningen av fisketillstånd

Fiskeriområdet i Tana älv svarar för ordnanandet av försäljningen av fisketillstånd enligt artikel 10 i avtalet.

Fiskeriområdet kan avtala med en privat serviceproducent eller med ett sådant delägarlag för ett samfällt vattenområde som är innehavare av fiskerätt (*serviceproducent*) om skötseln av försäljningen av tillstånd för fiske från båt enligt 7 § 1 mom. 3 punkten i fiskestadgan, tillstånd för fiske från strand enligt 4 punkten i det momentet och tillstånd för fiske av andra arter enligt 5 punkten i det momentet. Avtalet kan inte omfatta fisketillstånd som hör till en sådan kvot som avses i 8 § 3 och 4 mom. i fiskestadgan.

En serviceproducent ska vara tillförlitlig och sakkunnig. Serviceproducenten ska ha sådan teknisk, ekonomisk och operativ beredskap som krävs för skötseln av uppgiften. Serviceproducenten har rätt att för utförandet av uppgiften ta ut en skälig avgift som betalas av tillståndsköparen och som får utgöra högst fem procent av tillståndets pris. Fiskeriområdet ska ingå ett skriftligt avtal med serviceproducenten om uppgiftens innehåll, redovisningen av tillståndsavgifter och annat som behövs för skötseln av uppgiften samt om avgiften.

Fiskeriområdet ska betala intäkterna från försäljningen av fisketillstånd till jord- och skogsbruksministeriet. Redovisningstidpunkten anges genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

Fiskeriområdet och varje serviceproducent är skyldiga att ordna åtkomst för fiskaren till det elektroniska fångstregistret för uppfyllande av skyldigheten att rapportera fångst. Samma skyldighet åligger andra som upplåter fisketillstånd inom den laxförande del av Tana älvs vattendrag som avses i artikel 2.2 i avtalet.

9 §

Fast bosättning i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag

En person anses vara fast bosatt i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag på det sätt som avses i 3 § 1 mom. 1 punkten i fiskestadgan, om personens hemkommun enligt 2 § i lagen om hemkommun (201/1994) den sista dagen av det kalenderår som föregick fiskesäsongen var Utsjoki eller Enare, och personen under det år som föregick fiskesäsongen de facto hade bott minst sju månader i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag.

10 §

Prissättningen av fisketillstånd

För fisketillstånd som avses i 7 § i fiskestadgan tas följande avgifter ut:

- 1) allmänt fisketillstånd för lokala fiskare 40 euro per fiskesäsong,
- 2) spöfisketillstånd för lokala fiskare 150 euro per fiskesäsong,
- 3) för innehavare av fiskerätt 10 euro per fiskedygn för sådant tillstånd för fiske från båt och 5 euro per fiskedygn för sådant tillstånd för fiske från strand samt 5 euro per fiskedygn för sådant tillstånd för fiske av andra arter som hör till tillståndskvoten enligt 8 § 3 mom. i fiskestadgan, dock högst sammanlagt 40 euro per fiskesäsong.

Priset för fisketillstånd enligt 7 § 1 mom. 3—5 punkten i fiskestadgan baserar sig på gängse pris, där marknadspriset för fisketillstånd av motsvarande slag beaktas när priset bestäms. Priset får bestämmas så att det varierar beroende på tillståndszonen, tillståndstypen och tidpunkten. Priset

- 1) för tillstånd för fiske från båt är 0—150 euro per fiskedygn,
- 2) för tillstånd för fiske från strand är 0—150 euro per fiskedygn,
- 3) för tillstånd för fiske från båt och från strand i Enare älv ovanför Matinköngäs och i Kietsimäjoki är 0—150 euro per fiskedygn,
- 4) för tillstånd för fiske av andra arter är 0—150 euro.

Personer under 18 år beviljas utan avgift ett sådant tillstånd som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten.

Personer under 18 år kan beviljas ett sådant tillstånd som avses i 2 mom. till ett lägre än gängse pris eller utan avgift.

Personer under 18 år som är fast bosatta någon annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag har rätt till ett sådant fisketillstånd för barn som avses i 7 § 3 mom. i fiskestadgan.

Närmare bestämmelser om priset för de fisketillstånd som avses i 2 och 4 mom. utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

11 §

Grunder för användningen av fisketillståndsinntäkter

De medel som flyter in från de fisketillstånd som avses i 7 § i fiskestadgan ska användas för

- 1) ersättningar som betalas till ägare av ett vattenområde inom gränsälvsområdet för användning som baserar sig på utnyttjande av fiskevatten,
- 2) kostnader för fiskeövervakning och ordnande av tillståndsförsäljning, samt
- 3) kostnader för övervakning och forskning som gäller fiskebestånden samt drift och utveckling av fångstregistret.

Jord- och skogsbruksministeriet fastställer fördelningen av de tillståndsinntäkter som influtit föregående år mellan de användningsändamål som anges i 1 mom. Den som svarar för ordnandet av tillståndsförsäljningen i enlighet med 8 § fördelar tillståndsinntäkterna från det föregående året som ersättningar enligt 1 mom. 1 punkten till ägarna av vattenområden inom gränsälvsområdet. Om det belopp som en ägare av ett vattenområde skulle få vid fördelningen är högst 50 euro, delas medlen inte ut till ägaren, utan de stannar hos fiskeriområdet. Ersättningarna anses inte vara sådana statsunderstöd som avses i statsunderstödslagen (688/2001). På preskription av ersättningsfordringar tillämpas 85 § i lagen om fiske.

Närmare bestämmelser om användningen av medel som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

12 §

Fisketillstånd för sådana innehavare av fiskerätt som är fast bosatta annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag

Av sådana tillstånd för fiske från båt och tillstånd för fiske från strand som avses i 8 § 1 mom. i fiskestadgan är andelen fisketillstånd för sådana innehavare av fiskerätt som är fast bosatta någon annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag en tredjedel av båda tillståndskategorierna.

Av sådana tillstånd för fiske av andra arter som avses i 8 § 2 mom. i fiskestadgan är andelen fisketillstånd för sådana innehavare av fiskerätt som är fast bosatta någon annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag en tredjedel av tillståndskategorin i fråga.

De tillstånd som avses i 1 och 2 mom. får användas endast på basis av sådan på ägande av fastighet grundad fiskerätt som innehas av personer bosatta någon annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag (*icke-ortsbo*).

En icke-ortsbo som innehar fiskerätt ~~och vars fastighets andelstal av det samfällda vattenområde som ligger inom gränsälvsområdet är 0,5~~ har per fastighet rätt att köpa ett tillståndsdygnet av de i 1 mom. avsedda tillstånd som berättigar till laxfiske. Den koefficient som berättigar till följande fisketillstånd fastställs så att det andelstal som överstiger ~~det ovannämnda~~ andelstalet 0,5 berättigar till köp av ytterligare ett tillståndsdygnet för varje ökning av andelstalet med sex hela enheter.

En icke-ortsbo som innehar fiskerätt ~~och vars fastighets andelstal av det samfällda vattenområde som ligger inom gränsälvsområdet är 0,5~~ har **per fastighet** rätt att köpa tillståndsdygnet i enlighet med 2 mom. för tillstånd som berättigar till annat fiske än fiske av lax och havsröding till de priser som anges i 10 § utan begränsningar av den koefficient som berättigar till följande fisketillstånd.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

De tillstånd som inte reserverats från de i 1 och 2 mom. avsedda kvoterna kan överföras för försäljning inom den tillståndskvot för fisketurism som avses i 8 § 3 och 4 mom. i fiskestadgan, om de inte före utgången av tidsfristen reserverats i tillståndsförsäljningssystemet. Tillstånd för fiske från båt och tillstånd för fiske från strand ska reserveras senast fredag kl. 15 den vecka som föregår fisket. Tillstånd för fiske av andra arter enligt 8 § 2 mom. i fiskestadgan ska reserveras senast den 15 juli kl. 15 eller, om dagen i fråga är en lördag eller söndag, den föregående fredagen senast kl. 15.

En icke-ortsbo som innehar fiskerätt ska vid köp av tillstånd påvisa sin ägarandel. Lantmäteriverket ska på begäran innan fiskesäsongen inleds lämna fiskeriområdet uppgifter om ägarna till fastigheterna i området, ägarnas hemkommun och antalet fiskerättigheter per fastighet.

Vad som i 4 mom. **föreskrivs om andelstal och i 7 mom. om** påvisande av ägarandel tillämpas också på icke-ortsbor som äger ett privat vattenområde som berättigar till motsvarande fiskerätt.

Bestämmelser om den fisketillståndskvot för laxfiske som avses i 8 § 4 mom. i fiskestadgan utfärdas separat genom förordning av statsrådet. Vid fastställandet av kvoter ska hänsyn tas till det antal fiskeveckor under vilka villkoren enligt 5 § 2 mom. 3 punkten i fiskestadgan uppfylls, och till storleken på kvoten för laxfångst.

Genom förordning av statsrådet får det utfärdas närmare bestämmelser om ovan i denna paragraf avsedda fisketillståndskvoters storlek, om storleken på den koefficient som berättigar till följande fisketillstånd, om tidsfrister för reservering av fisketillstånd och om överföring av icke-reserverade tillstånd som omfattas av fisketillståndskvoten till att köpas inom ramen för tillståndskvoten för fisketurism, ifall det antal tillstånd för fisketurism som avses i 8 § 3 och 4 mom. i fiskestadgan eller deras användningsområden ändras eller en ändamålsenlig användning av tillståndskvoterna annars förutsätter det.

14 §

Båtregistret för Tana älv

Det båtregister för Tana älv som avses i 38 § i fiskestadgan är trafik- och transportregistret enligt 216 § i lagen om transportservice (320/2017).

På registreringen av fiskebåtar i Tana älv tillämpas lagen om transportservice med de undantag som föreskrivs i 15—17 § i denna lag.

15 § (Ny)

Registrering av båtar

Innehavare av fiskerätt som är fast bosatta någon annanstans än i älvdalarna vid Tana älvs vattendrag har rätt att registrera en båt per fastighet, förutsatt att det till fastigheten hör en andel av ett gemensamt vattenområde inom gränsälvområdet eller att ett motsvarande privat vattenområde hör till fastigheten.

Betänkande JsUB 3/2024 rd

Bestämmelser om sättande i kraft av de bestämmelser som inte hör till området för lagstiftningen i det avtal som avses i 1 § 2 mom. i denna lag och om ikraftträdandet av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att statsrådet noga följer laxbeståndens tillstånd i Tana älvs vattendrag och att kraftiga fiskebegränsningar som är problematiska med tanke på såväl samernas rättigheter som egendomsskyddet upprätthålls endast i den mån det är nödvändigt för att laxbestånden ska återhämta sig.*
2. *Riksdagen förutsätter att statsrådet låter göra en oberoende juridisk utredning om hur fisket i Tana älvs vattendrag kan ordnas på ett sätt som så lite som möjligt begränsar egendomsskyddet och de övriga grundläggande fri- och rättigheterna och som beaktar laxbeståndens tillstånd.*

Helsingfors 17.4.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jenna Simula saf
vice ordförande Anne Kalmari cent
medlem Markku Eestilä saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Laura Huhtasaari saf (delvis)
medlem Janne Jukkola saml
medlem Antti Kangas saf
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Anders Norrback sv
medlem Timo Suhonen sd
medlem Paula Werning sd
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Tuire Taina.